

”Din längtan är din förening med Gud”

Ett personligt samtal med karmelitbrodern Wilfrid Stinissen, en av Nordens mest lästa andliga författare med 60 års erfarenhet av klosterliv.

PILGRIM: *Broder Wilfrid, du gick i kloster redan när du var 16 år. Vad fick dig att göra det så tidigt?*

WILFRID STINISSEN: För det första var jag färdig med mina studier, med gymnasiet. Jag kunde ha fortsatt till universitetet, men jag visste vad jag ville. Jag ville leva för Gud och jag ville leva kontemplativt. Karmeliterna kände jag sedan tidigare, jag hade gått i deras klosterschola, så det var något som hade växt länge hos mig. Det innebar inte att det gick av sig själv, det var en hård kamp. Jag tyckte inte att det var lätt att gå i kloster. Senare har jag upptäckt att de som går i kloster dansande, med romantiska ideal, de brukar inte stanna.

PILGRIM: *Men du stannade?*

WILFRID STINISSEN: Under novitiatet fick jag en väldigt klar insikt om ”fåfängligheters fåfänglighet”. Att allt som inte har med Gud att göra, som inte tjänar till att behaga och glädja Gud, är ingenting. Det var nog en särskild nåd jag fick, för det har aldrig lämnat mig. Naturligtvis har det skapat en viss distans till det man kallar världen.

PILGRIM: *Hur långt var ditt novitiat?*

WILFRID STINISSEN: På den tiden var det två år, därefter följde långa studier, tre års filosofi och fyra års teologi. Jag hade ett svårt novitiat. Det berodde del-

vis på novismästaren. Han hotade oss – vi var ju flera – hela tiden med att vi skulle få lämna klostret om vi inte gjorde det ena eller det andra. Jag levde ständigt i skräck.

PILGRIM: *Din novismästare ingöt skräck i dig?*

WILFRID STINISSEN: Ja. Han fick bara vara novismästare i tre år, men det var just mina år! Men tanken att lämna föresvävade mig aldrig. Jag ville hellre dö i klostret än lämna det.

PILGRIM: *Du säger att du visste vad du ville. Kan man veta vad man vill med hela sitt liv när man är 16 år? Vad skulle du säga till en 16-åring som sökte upp ditt kloster i dag och ville bli novis?*

WILFRID STINISSEN: Jag skulle säga: Vänta två år! Det är annorlunda i dag än 1943 när jag gick i kloster. Då var det på många sätt ett stabilare samhälle. Jag kommer från en mycket from katolsk familj, med daglig mässa och rosenkrans. I vår tid tror jag inte det finns många som är redo att fatta ett sådant beslut i den åldern. Men jag tycker inte om fasta regler, man måste se till den enskilda personen. Visst kan det hända att en ung människa vet vad hon vill. Sen får man inte glömma att de eviga löftena avger vi först efter fem år. Man har en lång tid att pröva sitt beslut. Varför skulle man inte kunna fatta beslut att gå i kloster när man kan fatta beslut att gifta sig, vilket är mer riskabelt?

PILGRIM: *Hur vill du jämföra klosterliv och äktenskap?*

WILFRID STINISSEN: En av mina vänner som är gift och en vis man sa mig någon gång att det är lättare att gifta sig än att gå i kloster, och att det är svårare att vara gift än att leva i kloster!

PILGRIM: *Jag vet inte om jag tycker att det är svårt att vara gift...*

WILFRID STINISSEN: Det är härligt att höra att du tydligen är lyckligt gift! Men både du och jag har

”Varför skulle man inte kunna fatta beslut att gå i kloster när man kan fatta beslut att gifta sig, vilket är mer riskabelt?”

mött många människor som har det otroligt svårt i sitt äktenskap. Man kan uppleva en smärtsam ensamhet när man inte kan tala tillsammans om det man upplever som väsentligt. Det kan finnas en ständig ångest för att bli övergiven eller för att den andre skall dö, barnen kan bli sjuka eller råka på villovägar, familjens ekonomi eller hotande arbetslöshet kan skapa problem. Det finns många riskmoment som inte finns i klostret. Där satsar man allt på ett kort, ett mycket säkert kort, Gud. Honom kan man ju lita på. Där är också allt organiserat så att man knappast kan glömma Gud. Man blir hela tiden påmind om honom. Det gör klosterlivet enhetligt och enkelt, naturligtvis förutsatt att man lever det helhjärtat.

Jag tror på människans möjlighet att engagera sig för hela livet. Det är något som i hög grad gått förlorat. I vår tid förespråkar många att inte ha eviga löften utan istället löften som man förnyar regelbundet. Men jag delar inte den uppfattningen.

PILGRIM: *Varför är de eviga löftena viktiga?*

"Känner du Leonard Cohen?"

WILFRID STINISSEN: När Gud ger sig åt mig, och jag då säger : "I tre år är jag din, sen får vi se" – så tycker jag inte att det är särskilt generöst eller finkänsligt. Om Bibeln säger något om Gud, så är det att han är trofast. Man kan lita på honom, han sviker inte. När han säger "Jag älskar dig", då står han för alltid fast vid det. Måste vi inte försöka att åtminstone lite efterfölja honom och vittna om hans trofasthet genom att själva försöka vara trofasta?

PILGRIM: *Kanske tvekar vi för att vi inte kan veta hur vi kommer att utvecklas senare i livet.*

WILFRID STINISSEN: Hur jag utvecklas beror i hög grad på mig själv. Vad vill jag? Vad gör jag för att vara trogen min kallelse?

PILGRIM: *Vad gör man för att hålla sin längtan levande, vare sig man lever i kloster eller någon annanstans?*

WILFRID STINISSEN: Genom att ge den näring. Det finns en fundamental, en ontologisk längtan i människan. Vi är skapade för Gud. Människan är längtan till Gud. Fast vi vet alla hur lätt man kan leva på ytan så att man inte märker något av denna längtan. Men det sätt på vilket människan ständigt söker nya ting, och ständigt blir besviken, är för mig ett tydligt tecken på att hon längtar efter något oändligt. Annars skulle vi inte springa från det ena till det andra.

PILGRIM: *Du har sagt att människan längtar och längtar, men alltid riktar sin längtan åt fel håll.*

"Jag har lyssnat en del på honom."

WILFRID STINISSEN: För mig är det ett slags gudsbevis. Om saker och ting kunde tillfredsställa henne skulle hon komma till ro. Denna rastlösa längtan visar att människan är skapad för något mer, hon är skapad för oändligheten. Det vi kallar Gud.

PILGRIM: *Hur vill du beskriva skillnaden mellan en ung människas längtan och en gammal människas längtan, om du ser till ditt eget liv?*

WILFRID STINISSEN: En ung människas längtan är mer orolig, häftig. Hon söker Gud och är olycklig när hon inte finner honom. Hon blir kanske besviken och arg på Gud när långa perioder av torka infinner sig. Hos en äldre människa finns en större ro. Längtan försvinner inte, men den är lugnare, fridfullare. Den

mogna människan, som har fördjupats i sin tro, vet att Gud aldrig är långt borta, han kan inte vara det. Det gör att längtan inte blir så rastlös och orolig. I bönen kan man då vara förnöjd med en fridfull torka. Det är torrt, men det är bra.

PILGRIM: *En fridfull torka, kallar du det.*

WILFRID STINISSEN: Ja, där finns ingen oro eller frustration. Men visst finns det tider och ögonblick då man får en pil i hjärtat, då längtan uttrycker sig på ett helt annat sätt. Man kan då bli helt utom sig av längtan.

PILGRIM: *Du framhåller ofta att människans längtan är ett mått på vår andliga växt. Kan du utveckla det?*

WILFRID STINISSEN: Längtan sitter väldigt djupt i människan. Som jag sa: vi är längtan. Den hör till vår metafysiska konstitution. Det är längtan i sig som är det väsentliga, inte det jag presterar, vare sig det gäller yttre arbete eller inre växt. Det är inte så farligt om jag ibland misslyckas, det är min längtan som är måttet på min helighet. Människans längtan är hennes förening med Gud. Jag förenas med Gud genom att längta efter honom. På sätt och vis äger jag honom redan genom min längtan. Jag skulle inte kunna längta efter Gud om jag inte redan blivit drabbad av Gud. När Gud möter oss vid vår död tror jag inte att han kommer att fråga: "Vad har du presterat?" utan "Vad har du egentligen längtat efter?" Det har inte alltid blivit som vi ville, vi har misslyckats många gånger, men kanske har vi fortsatt att längta? Gud bedömer oss enligt måttet av vår längtan, det vi innerst inne vill och önskar.

PILGRIM: *Det är trösterikt, det andliga livet är ju kantat av så många misslyckanden. Men du säger att det väsentliga är vad vi egentligen vill.*

WILFRID STINISSEN: Känner du Leonard Cohen?

PILGRIM: *Jag har lyssnat en del på honom.*

WILFRID STINISSEN: "There's a crack in everything, that's where the light gets in", sjunger han. Det finns en spricka, ett öppet sår, i människan och det är där ljuset – Gud – kommer in. "När jag är svag, då är jag stark." Jag har en djärv idé, jag vet inte om man vågar skriva det... Vi lever i svåra och förvirrade tider. De flesta människor är trötta och trasiga, lider av komplex och neuroser. Gud låter i en sådan tid en ny helighetstyp framträda.

PILGRIM: *En ny helighetstyp?*

WILFRID STINISSEN: Ja, en som inte består i det som den katolska kyrkan gör när man saligförklarar – man granskar om kandidaten har övat dygderna på ett heroiskt sätt – utan i ett accepterande av den egna

svagheten. Det är i mina misslyckanden som jag mest av allt kan möta Gud. När jag ställer mig mitt i min svaghet och ropar till Gud om förbarmande, då kommer jag nära honom. Det kan handla om människor som inte helt lyckats befria sig från beroenden, till exempel alkoholism. Men man längtar och försöker, och ger aldrig upp. Kanske är det detta som är den sanna heligheten: att med en gränslös förtröstan lita på Gud och tro på hans kärlek, även om man inte kan uppvisa vackra gärningar.

Jag tror att Gud i denna kaotiska tid är benägen att ge dispens från det gamla helighetsidealet. Jag skulle nästan våga säga att det nu är en tid för dispenshelgon: att Gud visar större förbarmande, inte ställer så höga krav, låter sin barmhärtighet strömma över oss rikligare än tidigare. Gud tar oss trasiga människor där vi står. Han arbetar med det material som är för handen. Han har inte ändrat sin plan med människan, han vill fortfarande, också i vår tid, att hon blir helig. Kanske är det vår tids särskilda karisma att få en djupare förståelse av helighetens väsen: att helighet inte består i att aldrig göra fel utan i en gränslös tillit till Gud. Det som han uppskattar hos oss och väntar av oss är inte i första hand det vi gör, våra resultat, utan att vi i vår totala hjälplöshet har en obegränsad tro på hans kärlek. Lilla Thérèse har en magnifik text där hon säger att även om hon hade begått alla upptänkliga förbrytelser, så skulle hon inte lita mindre på Gud. Det är denna tillit som är helighetens väsen. Till den heliga Syster Faustina, som Johannes Paulus II har helgonförklarat, säger Jesus att den största syndaren också har den största rätten till hans barmhärtighet.

PILGRIM: *För att våga ta till oss det du nu säger behöver vi kloka själasörjare. När tiden är sådan som du beskriver blir också behovet av andlig vägledning stort. Ibland förekommer missbruk av andlig vägledning och det ges då stort utrymme i medierna. Vi har lärt oss att vara skeptiska till auktoriteter av olika slag. Vad är utmärkande för en pålitlig andlig vägledare?*

*"Jag är inte säker på att
alla människor behöver
en andlig vägledare."*

WILFRID STINISSEN: Framför allt måste vägledaren veta att han inte är den egentlige ledaren. Det är hans uppgift att tillsammans med den han vägleder söka efter vad Gud vill med honom eller henne. Vi karmeliter är lite allergiska mot vägledare som vill tala om för andra vad de skall göra. Jag säger inte att det behöver vara helt fel, men för oss handlar det mer om en dialog med den man vägleder. Tillsammans lyssnar man sig fram till vad Gud vill just nu. Varje människas väg är unik även om det givetvis finns vissa allmänna principer. Teresa av Avila skriver om hur hon i 18 år vacklade fram och tillbaka utan att helt kunna ge sig åt Gud. Hon vände sig till en biktfader som var mycket sträng. Han sa till henne att det måste bli ett slut på alla hennes onödiga samtal med utomstående i samtalsrummet. Hon kände omedelbart att hon aldrig skulle klara det. Så gick hon till en annan, som var mycket varsam, och som långsamt ledde henne vidare steg för steg. Jag har i många år varit biktfader för karmelitnunnor. Varje gång det kommer en ny syster är det också ett helt nytt register jag behöver dra ut, trots att de alla är karmeliter, lever i samma kloster och läser samma skrifter. Vi är så olika. Det

viktigaste för en andlig vägledare, tror jag, är att uppmuntra, inte minst i vår tid. Så att vi aldrig ger upp, även om vi faller i samma synd gång på gång.

PILGRIM: *Många vill uppträda i rollen som andlig vägledare och vägledningen kan utvecklas i osund riktning. Vilka signaler bör man vara uppmärksam på?*

WILFRID STINISSEN: Framför allt skall man se upp när den andlige vägledaren blir auktoritär. När han eller hon vill bestämma hur en annan människa skall leva med Gud, hur hon skall be. "Du skall göra så eller så." Det är, som jag ser det, principiellt fel. Den som utövar makt över en annan människa respekterar inte den Helige Andes ledning. Sedan måste vägledaren naturligtvis själv gå vägen, den väg där man också är van att misslyckas, annars förstår man inte människans svaghet.

PILGRIM: *Vad ger du för råd till den som frågar hur man finner en god andlig vägledare?*

WILFRID STINISSEN: Det är en fråga jag ofta får, och jag brukar säga: Om du verkligen behöver en, kommer du att finna en. Om du inte finner någon så kan det vara för att Gud inte tycker att det är nödvändigt för dig.

PILGRIM: *Inte nödvändigt?*

WILFRID STINISSEN: Jag är inte säker på att alla människor behöver en andlig vägledare. Det kanske kan låta lite märkligt, för de flesta säger att man absolut måste få andlig vägledning. Men för många räcker det att då och då tala med någon som de litar på och som har en viss erfarenhet. Att ibland åka till någon som kanske finns på en annan plats. Man kan också lära sig mycket i böcker, om man försöker vara ärlig. Sedan kan man, om man praktiserar bikt, ha en präst i närheten där man bekänner sina synder. Men det behöver då inte handla om andlig vägledning. Jag är som sagt lite skeptisk mot rigida allmänna regler. Vissa människor behöver absolut ha ledning efter-

som de lätt inbillar sig saker, medan andra klarar sig ganska bra med andlig läsning och ett samtal med någon då och då. Lilla Thérèse, till exempel, hade ingen andlig vägledare. Biktfadern i klostret var inte alls till hjälp, tvärtom. Han var mycket oroad över hennes djärva förtröstan på Gud och försökte hejda henne. Men hon lät sig ledas av Guds Ande.

PILGRIM: Kurser och utbildning i andlig vägledning erbjuds allt oftare i dag. Är det något du rekommenderar?

WILFRID STINISSEN: Det är utmärkt att följa en kurs i andlig vägledning. Men det finns ingen garanti för att man därmed blir en bra andlig vägledare. Andlig vägledning är ju ingen vetenskap. Om man inte själv lever ett djupt andligt liv hjälper inte en kurs. Då kan det snarare vara farligt, för man kan få för sig att man nu har allt som behövs för att vara en skicklig andlig ledare. Eller andra kan tro det om en. Det viktigaste är att själv söka Gud av hela sitt hjärta. Den som håller den egna lågan brinnande får en klarare förnimmelse av äktheten i det andliga livet hos den han vägleder. Den som skall vara en vägledare för andra behöver vara en bödens människa som till exempel gärna och ofta ber den Helige Ande om ledning när han går till samtalsrummet eller biktstolen. Sedan finns det också en lycklig ömsesidighet. När den man leder är brinnande, blir man själv mer brinnande.

PILGRIM: Hur ser du på förhållandet mellan andlig vänskap och andlig vägledning?

WILFRID STINISSEN: Om man kan ha en vänskap med sin andlige vägledare, är det vad du menar?

PILGRIM: Ja, men också om en andlig vänskap i sig kan rymma tillräckligt av andlig vägledning. Eller är det att föredra att söka upp någon som man inte har en alltför nära relation till?

WILFRID STINISSEN: Jag tror att det ofta är bäst att ha en andlig vägledare som finns på ett visst avstånd. Liksom det ofta också är bäst att ha en biktfader som

”Sedan kan det givetvis finnas särskilda risker med en vänskap mellan en man och en kvinna när båda eller en av dem lever i celibat.”

inte lever i samma kommunitet. Men när det gäller mänskliga relationer finns hela tiden undantag. I våra kommuniteter har vi den ordningen att en föreståndare i ett kloster inte skall vara biktfader för sina bröder eller systrar. Andlig vänskap tror jag på, det är verkligen en gåva, även om det också kan gå snett ibland. Jesus hade själv vänner. Han hade tre som stod honom särskilt nära, och bland dessa fanns det en som beskrivs som den han älskade! Vänskap är alltså inte fel, men det kan lätt bli fel när vännen tar så mycket plats att han hindrar Jesus från att stå i centrum. Sedan kan det givetvis finnas särskilda risker med en vänskap mellan en man och en kvinna när båda eller en av dem lever i celibat. Men bara för att det finns missbruk och risker skall man inte avskaffa saken. I så fall får man avskaffa det mesta. Inre bön är också farlig!

PILGRIM: Längtan kan vara förbunden med mycket känslor. Den andliga vägledningen är ofta reserverad gentemot känslor, fantasier och drömmar. Samtidigt kan man tycka att sådant hör samman med längtan.

WILFRID STINISSEN: Ja, i alla fall under en viss period. I början lever man mest på den emotionella nivån. Efter en tid finner man inte längre Gud där. Johannes av Korset kallar detta sinnenas natt. Det är en svår övergång som är nödvändig för att finna Gud på en djupare nivå där känslor inte behövs. Det betyder inte att det inte uppstår känslor längre, men man är inte så beroende av dem. Det gäller att ge Gud frihet att ta bort dessa känslor när han vill för att så leda oss djupare. Det bidrar till större stabilitet eftersom känslorna ständigt kommer och går. När det finns stabilitet på djupet bevarar man friden. Johannes av Korset talar gärna om "gamla älskare", *viejos amadores*, som Gud kan lita på. Så visst finns en viss skepsis mot stora känslor. Ändå tycker jag att det är underbart att se unga noviser som brinner. Det är vackert, och det gör gott, men det kommer inte att vara på samma sätt hela livet. Det fördjupas och blir lugnare. Men också mer äkta, mer pålitligt.

PILGRIM: *Många upplever att kunskapen om Gud sitter mer i hjärnan än i hjärtat. Det tycks vara svårare i dag att uppleva det som Teresa av Avila kallar "kunskap genom kärlek". Vad beror det på?*

WILFRID STINISSEN: Jag tror det ofta beror på att människor inte helt lever sin tro. Om man börjar räkna med Gud, lita på honom, tala med honom under dagen, vända sig till honom och prisa honom – och klaga om det behövs! – då blir Gud verklig. Vi behöver därför uppmuntra varandra att ta oss tid till bön. Det krävs tid och det krävs övning. Det är precis som med den mänskliga kärleken. Man måste leva i kärleken. Leva i den andres närvaro.

PILGRIM: *Vad gör man om längtan tar slut?*

WILFRID STINISSEN: Då är det svårt. Det kallas *acedia*, upplevelsen av att allt är borta. Jag har inte ens min längtan kvar. Johannes av Korset har en strof i *Andlig sång* där han talar om detta. Allt är liksom ödelagt. Fast min oro är ändå ett tecken på att all-

ting inte är borta. Då, säger Johannes, måste man be till den Helige Ande. Han har en vacker strof där själen ber: "Kom, Ande, far genom min lustgård, så att allt börjar blomma igen." Här kan man inte tala om "fridfull torka". Det är verkligen något man inte bara skall acceptera utan man måste kämpa emot. Det gäller att be den Helige Ande att han kommer med sin livgivande kraft. Och Gud hör en sådan bön, åtminstone om man inte ger upp. Ibland måste man insistera lite!

PILGRIM: *Broder Wilfrid, har du någon gång under dina dryga sextio års klosterliv övervägt att lämna klostret?*

WILFRID STINISSEN: Nej, aldrig. Det fanns ett ögonblick – efter konciliet – när jag längtade efter något radikalare, något mer kontemplativt och fattigt, men inom min egen orden. Det har bidragit till att vi 1967 kom hit till Norraby och grundade klostret här. Vi var några som ville leva mer kontemplativt än vad som var möjligt i Belgien, där våra kloster ligger mitt i staden med mycket folk som kommer och går. Detta stilla, kontemplativa liv har jag funnit här, även om vi med tiden också har fått ett gästhem. Och det är utmärkt.

PILGRIM: *Du har också blivit efterfrågad av många människor genom ditt författarskap. Har det inneburit en distraktion?*

WILFRID STINISSEN: Jag kallar det inte distraktion, även om det blivit annorlunda än jag tänkt mig. Uppmärksamhet är inget jag sökt. De flesta av mina böcker är frukten av föredrag som jag hållit under reträtter. "Kan du inte ge ut detta?" har jag ofta hört när jag predikat en reträtt. Det finns bara ett undantag: när Libris förlag en gång bad mig skriva om tid och evighet.